

Entrevista a Alain Touraine, sociòleg francès

“És la fi de la consciència política”

El sociòleg Alain Touraine analitza en aquesta conversa per què la dreta ha obtingut una victòria tan rotunda en les eleccions legislatives franceses. Touraine creu que, per molts ciutadans, la política ja no té ni sentit ni contingut.

Alain Touraine és un dels sociòlegs més acreditats de França. Va anunciar aviat la mort del socialisme (en obres com ara *L'Après-socialisme*, *Mort d'une gauche*) i va profetitzar la pujada del moviment ecologista i els trastorns del moviment obrer. Touraine, de 67 anys, analitza com a comentarista intel·lectual, com ja va fer abans Raymond Aron, els conflictes i els canvis de la societat francesa, des de la degradació dels suburbis fins a la vaga d'estudiants. Professor de la Universitat de París i amic de Michel Rocard i de Jacques Delors, possibles candidats d'esquerra a la presidència, actualment treballa en una obra sobre la crisi de la democràcia.

—*Senyor Touraine, ¿són prematures les necrologies del Partit Socialista?*

—No, les esqueles mortuòries són oportunes. El partit fundat per Mitterrand el 1971 es va morir, sense cap mena de dubtes, diumenge 28 de març. Encara més: no solament ha arribat la fi d'aquestes esquerres, sinó la fi de la consciència política i del llenguatge polític.

—*¿Això vol dir que els francesos, sempre tan hiperpolítics, ja en tenen prou, de política?*

—Diguem que es troben en aquest cas: el llauner que tenim no pot adobar la banyera. Agafem el de l'altra banda del carrer, doncs. I si ho fa bé, li darem una propina raonable.

—*Aleshores, ¿tampoc les dretes amb la seva aclaparadora majoria parlamentària no trobaran sortida?*

—*¿Què esperen d'Édouard Balladur?* Doncs que en els 18 mesos vinents eviti el creixement del nombre de parats o que, si pot ser, variï lleument la tendència. Hi haurà de segur trencaments simbòlics, però, vaja, els mínims possibles. El nou primer ministre no ha de regirar la societat, sinó fer una política absolutament pragmàtica... fins a les eleccions a la presidència. Després atacaran les qüestions fonamentals, els projectes de futur. Mon-

sieur Balladur només ha d'adobar la banyera. Per a això és ideal: un home de centre i d'equilibri.

—*¿Vol dir que els conservadors no en faran res, de la seva victòria?*

—Les dretes no havien aconseguit mai en la història una victòria com aquesta. I no passa res, res no es belluga. La gent no surt a riuades pels carrers, no manifesta el seu triomf o la seva frustració. És com si els resultats electorals no afectessin ningú. S'ha de reconèixer que això no és gaire típic del comportament dels francesos...

—*...La gent va manifestar-se al 1968 contra De Gaulle, al 1981 va celebrar la victòria de Mitterrand.*

—Avui ens trobem en una situació completament diferent: els ciutadans s'han desdit de la política. Per això la fi del socialisme de Mitterrand sí que té una importància històrica, però molt més en relació amb la política que no pas amb la societat francesa. La mort d'aquestes esquerres gairebé ja no causa emocions.

—*¿El partit mateix no s'havia acomiadat ja fa temps de la idea socialista?*

—La política de Monsieur Bérégovoy, un cap de departament del ministeri de Finances que va servir de primer ministre, no tenia res a veure amb el socialisme. Fa tant de temps que el socialisme és enterrat, que ja no el plora ningú.

—*Ara les esquerres volen tornar a guanyar-se els francesos amb la suposada paraula màgica "socialdemocràcia"...*

—...Arriben amb vint anys de retard. ¿Ara han de tenir els socialistes francesos un Bad Godesberg? França no ha estat mai cap país de socialdemocràcia; això és un concepte traduït de l'alemany. Ací, a França, quan algú diu socialdemocràcia, pensem en Suècia, en Alemanya, en certa manera també en el partit laborista anglès. A França no hi haurà cap partit socialdemòcrata.

—*Per tant, ¿ja no es produirà el que propagava l'ex-primer ministre socialista*

Michel Rocard abans de les eleccions, aquell gran "big bang" l'augment del Partit Socialista amb totes les forces de l'esquerra?

—La idea de Rocard no és tan desgavellada, tot i que ell ha perdut molta força després de la seva derrota. Si no és Rocard, és Jacques Delors, qui té possibilitats; tots dos tenen unes idees molt semblants. Només que, tant Delors com Rocard, ara perdrien les eleccions presidencials contra Chirac.

—*¿Quant de temps necessitaran les esquerres per a regenerar-se? A Alemanya, el SPD ja fa deu anys i mig que és a l'oposició.*

—Una generació nova i estèlvia, una nova època de la història, necessita anys per a madurar, vint o trenta. Pensi quant de temps el Partit Socialista va estar en estat anèmic abans de Mitterrand... una eternitat. I amb unes soles eleccions, les del 1981, va venir una virada en rodó. Pot tornar a passar.

—*¿Quina lliçó poden treure les esquerres alemanyes o angleses de la desfeta dels socialistes francesos?*

—Els nostres sistemes polítics són diferents, però no pas els problemes socials. El que és actual a França, també ho és a Alemanya o a Anglaterra. ¿Ja estan realment preparades les esquerres per a les transformacions socials, per a uns nous grans debats i acords? Durant l'època socialdemòcrata, els problemes socials i econòmics s'interrelacionaven. Avui, el veritable fenomen fonamental es diu internacionalització, globalització. Per a això, les esquerres encara no han trobat cap resposta. Tot Europa es troba en crisi. Els francesos i els alemanys suporten els mateixos canvis. Els Verds alemanys, per exemple, han demostrat que eren tan immadurs com els ecologistes francesos.

—*Si la ideologia tradicional del socialisme està superada històricament, ¿els partits d'esquerra no farien bé d'esborrar*

'Les esquerres encara no han trobat cap resposta al veritable fenomen fonamental d'avui, que és la internacionalització'.

RIAGA GIL

del tot aquesta paraula del seu vocabulari?

—Actualment, la paraula socialisme fa més mal que bé. Per això Rocard i el cap del PS, Laurent Fabius, ja han recomanat de canviar el nom del partit. El concepte socialisme ja no té cap contingut, si de cas un de reaccionari... Sí, és una paraula reaccionària.

—Al seu parer, ¿quina influència ha tingut la caiguda del comunisme soviètic en la davallada de les esquerres?

—La socialdemocràcia també ha caigut amb el mur, s'ha enrunat tot un model, d'Europa a Llatinoamèrica. L'esquerra ha de veure que la renovació només és possible si no s'invoca el socialisme. L'aigua de les esquerres encara brolla, però l'aigüera socialista està destruïda, i adobar-la no té cap sentit. ¿Per què, al capdavant? En la fase final, els nostres socialistes han fet de totes maneres una política de dretes, una política liberal-ortodoxa que girava entorn d'un franc potent.

—Aleshores com explica que, malgrat la fallida del comunisme mundial, més del 9% dels francesos encara voten el PC?

—Si el PCF hagués suprimit Georges Marchais, fins i tot hauria arribat a l'11 o 12%. A França hi ha un munt de gent marginal que se sent abandonada i oblidada. Cap al nord hi ha molta gent que, quan plega de la mina, de la foneria o de les fàbriques tèxtils, viu en condicions extremament difícils.

—¿Vol dir que la decepció no els empeny al front d'extrema dreta?

—En part, sí. Per exemple l'evolució a la zona mediterrània és ben preocupant. Aquesta és una regió que viu de les petites explotacions agrícoles, del turisme, el comerç i els funcionaris. És simplement la França del segle XIX: subdesenvolupada, passada de moda, una mica com Nàpols. Allà els neofeixistes són forts, vet aquí Le Pen.

—¿Quina importància ha tingut en aquestes eleccions la por del futur? Segons les enquestes, el 70% dels ciutadans pateixen d'inseguretat personal i professional.

—Aquesta por també ve del fet que problemes com ara l'atur, la criminalitat o la immigració, a la gent ja no li semblen solucionables. No és sols que siguin terribles, sinó que el sistema polític sembla absolutament incapaç de posar-hi remei. Ja no hi ha cap resposta a les preguntes; els problemes esdevenen literalment inefables. En una nació on tothom ho espera tot de l'estat, aquest no pot mostrar-se impotent —sobretot quan Mitterrand havia promès que amb ell, el socialista, arribaria el canvi i la prosperitat—. En comptes d'això, impotència i, com a conseqüència, por. Fa dos anys que estan alligant els francesos: heu de viure amb aquest destí, amb aquests fets inevitables.

—¿També amb tres milions de parats?

—Sí. No és la societat francesa, la que

està en crisi; són les idees, les accions, el discurs polític, el que s'ha esgotat. La política ja no té ni sentit ni contingut. ¿Per què han votat tants francesos contra Maas-tricht? Perquè no se senten protegits. ¿Per què és tan fort aquest ambient contrari a Mitterrand? Perquè el president és el símbol d'un discurs polític que només sembla paraules buides.

—Els conservadors tampoc no són gaire més substancials.

—Aquests, al contrari de la primera "cohabitació" del 1986, n'han après: ara no diuen res. Ningú no sap què faran, de fet. Aquest silenci ha estat genial.

—¿No hauran de mostrar les cartes aviat?

—Quan l'equip de Mitterrand ha fracassat, ara els ciutadans volen que els deixin tranquils. Cal que els polítics s'ocupin de l'economia i de problemes pràctics, com ara el de la sang infectada d'HIV. De programes de govern, ningú no en vol saber res.

—¿I si en els dotze mesos vinents la desocupació continua augmentant?

—Aleshores les dretes començaran a esmicolar-se. Però en cas que puguin abaixar el nombre de parats, ni que en siguin uns 100.000 menys, Chirac —o Balladur— s'aturarà a la butaca del president.

—Senyor Touraine, gràcies per la conversa.

©Der Spiegel
Trad.: Carme Gala